

УДК 377.35

Наталія Кононец

ФОРМУВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ У РАМКАХ ДИСЦИПЛІН КОМП'ЮТЕРНОГО ЦИКЛУ ПРИ РЕСУРСНО-ОРІЄНТОВАНОМУ НАВЧАННІ

Майбутньому випускникові аграрного коледжу, який прагне професійної реалізації та мріє стати успішним на європейському ринку праці, доведеться постійно освоювати нову техніку, технології та методики, а іноді навіть змінювати види своєї діяльності, дійсно володіти сукупністю конкурентоспроможних якостей. Ці причини визначають пріоритети в навчанні студентів і способи розв'язання реальних проблемних ситуацій: вміння знаходити й ефективно використовувати нову інформацію з різних джерел; володіти кількома іноземними мовами; швидко опановувати різні технологічні процеси; приймати адекватні рішення у різних нештатних ситуаціях; успішно працювати в колективі, члени якого здатні генерувати і сприймати нові ідеї, а головне – втілювати їх у життя.

Підготовку такого фахівця допоможуть здійснити нетрадиційні підходи до самого процесу навчання в коледжі, зокрема ресурсно-орієнтоване навчання. Ресурсно-орієнтоване навчання (РОН) студентів – це комплекс форм, методів і засобів навчання, націлених на цілісний підхід до організації навчального процесу, який зорієнтований не лише на засвоєння знань і набуття навичок, а й на тренінг здібностей самостійного й активного перетворення інформаційного середовища шляхом пошуку та практичного застосування інформаційних ресурсів [3, с. 76-77].

Зарубіжні дослідники РОО Abdul Paliwala, Elizabeth Green, Janette R. Hill, Janet Macdonald, Meg Butler, Michael J. Hannafin, Paul Maharg, Carol C. Kuhlthau, Robin Mason, Christine Greenhow, Sara Dexter, Eric Riedel розглядають його як планову освітню програму актуалізації навчання, активно залучаючи студентів до самостійного ефективного використання широкого спектра ресурсів: друкованих, електронних і людських (тандем «викладач – бібліотекар»). Таке навчання, в першу чергу, розвиває самостійність студентів.

Дослідження О. Коваленко дали нам можливість розглядати самостійність як інтегровану якість особистості, яка виявляється у здатнос-

ті людини виконувати певні дії або комплекс дій без сторонньої допомоги, керуючись лише власним досвідом [2].

С. Гончаренко визначає самостійність як характеристику особистості людини, яка актуалізує свої внутрішні можливості, бажання й інтереси у сфері інтелектуальної, поведінкової та предметної діяльності. Самостійність – одна з властивостей особистості, яка характеризується сукупністю засобів (знань, умінь і навичок); ставленням особистості до процесу діяльності, а також стосунками, які складаються у процесі діяльності з іншими людьми [1, с. 297].

Таким чином, для майбутнього фахівця, крім знань, умінь і навичок, не менш важливо мати активно-позитивне ставлення до виконуваної діяльності та проявляти при цьому творчий підхід.

Формування самостійності у майбутній професійній діяльності здійснюється на етапі отримання професійної освіти в аграрному коледжі. Для формування самостійності майбутнього фахівця в сучасних умовах необхідна розробка таких елементів навчальної діяльності, які б актуалізували прагнення до отримання нових знань, до самовдосконалення та саморозвитку.

Одне з основних умінь самостійної навчально-професійної діяльності – це вміння проявляти пізнавальну самостійність і приймати нетрадиційні рішення, тобто рішення, відмінні від шаблону. Це вміння пов'язане з умінням бачити проблему, формулювати її, умінням планувати хід вирішення проблеми, тобто здійснювати дослідницький підхід, умінням самооцінки самостійної навчально-професійної діяльності. Сформувані ці вміння допомагають дисципліни комп'ютерного циклу в аграрному коледжі, оскільки такі дисципліни вивчаються щорічно на всіх курсах навчання, починаючи з інформатики загальноосвітньої школи (1 курс) і закінчуючи комп'ютерними технологіями у професійній діяльності: «Комп'ютерні технології в юридичній діяльності», «Інформаційні технології в оціночній діяльності», «Комп'ютеризація сільськогосподарського виробництва», «Інформаційні системи і технології у фінансово-кредитних установах» (2-4 курс) і тощо. Цикл цих дисциплін передбачає активне використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) освітнього призначення – засобів інформаційних і комунікаційних технологій, що використовуються разом із навчально-методичними, нормативно-технічними й організаційно-інструктивними матеріалами та забезпечують досягнення педагогічних цілей [4, с. 163].

Використання засобів ІКТ при РОН дисциплін комп'ютерного циклу в професійній підготовці студентів аграрних коледжів забезпечує:

- підвищення якості процесу формування готовності майбутнього фахівця до професійної діяльності в умовах сучасного інформаційного середовища;
- оптимізацію процесу професійної підготовки майбутніх працівників аграрного сектора;
- формування навичок комп'ютерного моделювання процесу прийняття рішення у майбутній професійній діяльності;
- процес безперервної підготовки фахівців, які володіють навичками використання ІКТ у професійній діяльності.

Вплив нових ІКТ на самостійність майбутнього фахівця реалізується, з одного боку, безпосередньо у процесі його професійної підготовки з використанням інформаційних технологій, з іншого боку, майбутнього фахівця готують до використання нових ІКТ в його професійній діяльності.

Відносно студентів аграрних коледжів можна виділити такі складові самостійної професійно-освітньої діяльності:

- *набуття знань* – враховуючи специфіку процесу навчання в аграрних коледжах, в основі самостійної професійно-освітньої діяльності студентів є аналітичні вміння знаходити в теоретичному матеріалі ідеї, висновки, закономірності, адекватні логіці навчального процесу, їх осмислювати і діагностувати;
- *розширення й узагальнення* – отриманих знань на основі встановлення їх загальних ознак;
- *аналіз* – прийом роботи зі знаннями, коли отримане знання розкладають за ознаками на складові частини, щоб таким чином зробити пізнавання ясным у повному його обсязі;
- *рефлексія* – вміння розвивати здібності до рефлексії (мисленнево-діяльнісний або чуттєво пережитий процес усвідомлення студентом своєї діяльності [5, с. 287]) як контрольної-оцінювальної діяльності, спрямованої на себе, на осмислення своїх власних дій; розуміння студентами способів власного навчання, механізмів пізнання і мислєдіяльності для подальшого привласнення тих знань, які вони здобули у процесі самостійної роботи;
- *адаптація* – вміння не лише знаходити способи отримання професійної інформації (для агрономів, юристів, бухгалтерів аграрних підприємств тощо), а й застосовувати отримані знання у професійній діяльності, пристосовувати отриману інформацію до вирішення про-

фесійних завдань; поступове доведення професійних умінь і навичок студента до того рівня, який необхідний для виконання функціональних обов'язків майбутнього фахівця;

– *розвиток* – мобілізаційні вміння розвитку стійкого інтересу і формування потреб до освоєння знань, праці й інших видів діяльності; інтелектуально-розумові вміння розвитку пізнавальної самостійності та творчого мислення; розвиток індивідуальних особливостей; ідентифікація себе в узагальненні з іншими партнерами;

– *конкуренція* – у світлі сучасного етапу інформатизації професіонал у будь-якій сфері діяльності повинен бути конкурентоспроможним, тобто не лише знати, як самостійно добути знання, а й уміти самому освоювати сучасні технології.

При формуванні самостійності фахівців додаються знання, вміння і навички роботи в локальних і глобальних мережах. Майбутній фахівець повинен:

– знати призначення, особливості будови і функціонування телекомунікаційних мереж;

– знати умови зберігання та передачі інформації всередині мережі;

– знати основні інформаційні ресурси й особливості роботи з ними;

– знати особливості пошуку інформації в мережі Інтернет;

– знати основи телекомунікаційного етикету (сетікету);

– вміти працювати з електронною поштою, телеконференціями, чатами, блогами, соціальними мережами, мережевими базами даних та інформаційними службами;

– вміти працювати в гіпертекстовому середовищі та створювати його;

– вміти розробляти, створювати і розміщувати в Інтернеті сайти навчального характеру (навчальні веб-квести), створювати блоги;

– вміти використовувати технології веб 2.0, 3.0 у професійній діяльності;

– працювати з найбільш поширеними програмами клієнта (сервера).

Одним з обов'язкових розділів будь-якої дисципліни комп'ютерного циклу є розділ «Комп'ютерні мережі. Інтернет-технології у професійній діяльності», який формує загальне уявлення (теоретичні знання та практичні вміння) з найбільш актуальних проблем використання сучасних ІКТ. Розділ орієнтований на докладне ознайомлення з локальними і глобальними комп'ютерними мережами, сучасними мультимедійними й Інтернет-технологіями. Основна мета вивчення – не стільки знайомство з новим програмним забезпеченням, яке постійно вдосконалюється, скільки розвиток здібностей студентів до самонавчання та самовдосконалення шляхом використання можливостей Ін-

тернет. Також вирішується завдання розкриття можливостей професійної готовності студентів за допомогою створення власних сайтів інформаційного, навчального і контролюючого характеру.

Тематика лекційних занять і добірка практичних робіт покликані сформувати у студентів розуміння принципів роботи з глобальною комп'ютерною мережею Інтернет, технологіями електронної пошти, обміну та пошуку інформації в Інтернет, основам створення нових ресурсів у Інтернет, технологіями веб 2.0 (3.0). Важливим фактором, що характеризує професійну підготовку майбутнього фахівця, є вміння працювати з сучасними мультимедійними та Інтернет-технологіями, на яких базуються сучасні комп'ютерні навчальні засоби.

Для забезпечення підготовки фахівців у даному напрямі відпрацьований практичний курс, що складається з 8 практичних робіт:

1. Поняття про локальні та глобальні комп'ютерні мережі. Архітектура комп'ютерних мереж. Ознайомлення з роботою в локальній обчислювальній мережі. Знайомство з мережевими операційними системами.

2. Глобальна мережа Інтернет. Основи роботи в мережі Інтернет. Основні служби Інтернет. Ознайомлення з роботою в гіпертекстовому середовищі. Основні програмні засоби для роботи з World Wide Web. Принципи роботи зі службами передачі даних FTP, віддаленого доступу Telnet.

3. Професійний пошук інформації в мережі Інтернет. Освітні ресурси в Інтернет. Глобальні довідники ресурсів і пошукові системи. Вітчизняні та зарубіжні довідники і пошукові системи. Стратегія і методика професійного інформаційного пошуку.

4. Інтерактивне спілкування в мережі Інтернет. Електронна пошта. Чат. Форум. Телеконференції. ICQ. Skype: бізнес-версія. Спілкування в соціальних мережах.

5. Створення HTML-документів. Творча робота: «Мій персональний сайт» (створення сайту про себе, свою родину, інтереси і розміщення його в мережі Інтернет). Безкоштовний хостинг. Розробка навчального сайту в програмах Microsoft FrontPage2003, DreamWeaver.

6. Поняття мультимедіа. Створення мультимедійних додатків. Мультимедіа й Інтернет. Ознайомлення з основами побудови мультимедійних додатків. Приклади використання мультимедіа в Інтернет. Використання мультимедіа й Інтернет у навчальному процесі.

7. Вікі-технології. Поняття вікі-технології. Інтернет-технології: проєкт Web 2.0. Блоги. Системи створення блогів. Системи вікі-енциклопедій. Системи зберігання мультимедійних веб-ресурсів. Приклади Web 2.0 проєктів. Соціальний веб. Web 2.0, 3.0 і соціальні мережі.

8. Графічна інформація в Інтернет. Основні формати представлення графічної інформації. Обробка цифрових фотографій для можливості використання їх у глобальній мережі.

Практичні заняття при РОН організуються так, щоб основним видом діяльності студентів у процесі навчання була самостійна діяльність. Популярністю користуються роботи над дослідницькими проектами, веб-квестами. По закінченні вивчення розділу студенти розробляють власний сайт, який може стати в нагоді у майбутній професійній діяльності. Матеріали для сайту підбираються самостійно як у друкованих, так і в електронних виданнях. Багато студентів після закінчення дисципліни продовжують наповнювати свої сайти і, вже працюючи, застосовують свої напрацювання на практиці.

Надалі планується вивчення веб-дизайну, основ професійної розробки і розкрутки веб-сайтів, які позитивним чином впливають на самостійність і відповідальність майбутніх професіоналів.

Аналізуючи досвід РОН дисциплін комп'ютерного циклу, можна говорити про те, що він не лише наповнює скарбничку знань, умінь і навичок у галузі використання ІКТ, а й активно формує готовність майбутнього фахівця до самостійного й активного застосування комп'ютерної техніки і нових інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності.

Основне завдання аграрних коледжів сьогодні – не просто дати студентам конкретні професійні знання, вміння та навички, а прищепити звичку до самоосвіти, навчити способам самостійного добування, системного аналізу інформації та формування з неї нових знань, умінь і навичок.

Посилання:

1. *Гончаренко, С. У.* Український педагогічний словник / *С. У. Гончаренко.* — К. : Либідь, 1997. — 376 с.
2. *Коваленко, О. О.* Дефініція «самостійність» як психологічна та педагогічна категорія / *О. О. Коваленко* // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол. : *Т. І. Сущенко* (голов. ред.) та ін.]. — Запоріжжя, 2012. — Вип. 24 (77). — С. 154-158.
3. *Кононець, Н. В.* Педагогічні інновації вищої школи: ресурсно-орієнтоване навчання / *Наталія Кононець* // Педагогічні науки : зб. наук. праць. — Полтава, 2012. — Вип. 54. — С. 76-80.
4. *Селевко, Г. К.* Энциклопедия общеобразовательных технологий: в 2 т. / *Герман Константинович Селевко.* — М. : НИИ школьных технологий, 2006. — Т. 2. — 816 с.
5. *Хуторской, А. В.* Современная дидактика : учебн. для вузов / *Андрей Викторович Хуторской.* — С.-Пб. : Питер, 2001. — 544 с.

References (transliterated and translated):

1. *Honcharenko, S. U.* Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk (Ukrainian Pedagogical dictionary). Kyiv, 1997. 376 p.
2. *Kovalenko, O. O.* Definitsiia «samostiinist» yak psykhologichna ta pedahohichna katehoriia (Definition of «independence» as a psychological and pedagogical category) // Pedagogy of creative personality formation at higher and secondary schools : Collected works / [Ed. by : *T. I. Sushchenko* et al.]. Zaporizhzhia, 2012. Vol. 24 (77), pp. 154-158.
3. *Kononets, N. V.* Pedahohichni innovatsii vyshchoi shkoly: resursno-oriientovane navchannia (Pedagogical innovation of higher education: resource-oriented education) // Pedagogical Sciences : Collected works. Poltava, 2012. Vol. 54, pp. 76-80.
4. *Selevko, G. K.* Entsiklopediya obshcheobrazovatelnykh tekhnology: v 2 t. (Encyclopedia of educational technology : in 2 volumes). Moscow, 2006. Vol. 2, 816 p.
5. *Khutorskoy, A. V.* Sovremennaya didaktika : uchebn. dlya vuzov (Modern didactics: Tutorial for higher schools St. Petersburg, 2001, 544 p.

Стаття надійшла до редакції 07.05.2015

Н. Кононец

**Формирование самостоятельности студентов
аграрных колледжей в рамках дисциплин компьютерного цикла
при ресурсно-ориентированном обучении**

В статье на основе анализа теоретической литературы и собственного практического опыта преподавания дисциплин компьютерного цикла раскрыто понятие самостоятельности студентов в контексте ресурсно-ориентированного обучения как комплекса форм, методов и средств обучения, направленных на целостный подход к организации учебного процесса, который ориентирован не только на усвоение знаний и приобретение навыков, но и на тренинг способностей самостоятельного и активного преобразования информационной среды путем поиска и практического применения информационных ресурсов. Автором выделены составляющие самостоятельной профессионально-образовательной деятельности студентов аграрных колледжей как будущих специалистов. Выделены знания, умения и навыки, необходимые при формировании самостоятельности специалистов в процессе ресурсно-ориентированного обучения дисциплинам компьютерного цикла. Рассмотрен и проанализирован раздел «Компьютерные сети. Интернет-технологии в профессиональной деятельности», который в полной мере способствует формированию самостоятельности студентов.

Ключевые слова: ресурсно-ориентированное обучение, дисциплины компьютерного цикла, аграрный колледж, информационно-коммуникационные технологии, самостоятельность.

N. Kononets

**Independence Formation of Agricultural College Students
within Computer Cycle Disciplines while Resource-based Learning**

On the basis of the analysis of the theoretical literature and the author's own practical experience of computer cycle disciplines teaching the article discloses the concept of students' independence in the context of resource-based learning as a set of forms, methods and means of education aimed at a holistic approach to the educational process, which focuses not only on acquiring knowledge and skills but on training abilities of independent and active transformation of the information environment by searching for and practical application of information resources. The author distinguishes the components of independent professional educational activity of agricultural college students as future professionals. The author also distinguishes knowledge and skills needed for the formation of specialists' independence in the process of resource-based learning of computer cycle disciplines. The article reviews and analyzes Section «Computer networks. Internet technologies in professional activity» which fully contributes to the formation of students' independence.

Key words: resource-based learning, computer cycle discipline, agricultural college, information and communication technology independence.

Рецензент – доктор педагогічних наук,
професор П. І. Сікорський